Ügyiratszám: 2243/K/2009-3.

[…] részére

Tisztelt Asszonyom!

Ön beadvánnyal fordult hozzám, melyben egy gyermekeket ellátó egészségügyi intézmény sürgősségi betegellátó osztályán történő zártláncú képfelvevő-rendszer telepítésének jogszerű lehetőségével kapcsolatban fogalmazott meg kérdéseket. Az elképzelés szerint az „éles helyzetben" készült felvételek leginkább az ellátás során történő kommunikáció vizsgálatát, a személyzet térbeli mozgásának elemzését tenné hatékonyabbá. A korábbi események részletes elemzését az egészségügyi intézmény álláspontja szerint az segítené leginkább elő, ha mind a képanyagot, mind pedig a hanganyagot rögzítenék.

Kérdéseire válaszolva az alábbiakban foglalok állást:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 1. pontja szerint személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt - közvetlenül vagy közvetve - név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet. Az idézett § 2. pontja szerint különleges adatnak minősül többek között az egészségi állapotra vonatkozó adat.

A fenti definíciókat részletesebben is meghatározza az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Eüak.). Az Eüak. 3. § a) pontja szerint egészségügyi adat: az érintett testi, értelmi és lelki állapotára, kóros szenvedélyére, valamint a megbetegedés, illetve az elhalálozás körülményeire, a halál okára vonatkozó, általa vagy róla más személy által közölt, illetve az egészségügyi ellátóhálózat által észlelt, vizsgált, mért, leképzett vagy származtatott adat; továbbá az előzőekkel kapcsolatba hozható, az azokat befolyásoló mindennemű adat (pl. magatartás, környezet, foglalkozás). Az idézett § e) pontja szerint egészségügyi dokumentáció: a gyógykezelés során a betegellátó tudomására jutott egészségügyi és személyazonosító adatokat tartalmazó feljegyzés, nyilvántartás vagy bármilyen más módon rögzített adat, függetlenül annak hordozójától vagy formájától.

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy - törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben - helyi önkormányzat rendelete elrendeli. Az egészségi állapotra vonatkozó adat – mivel különleges adatnak minősül – akkor kezelhető, ha az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul, vagy egyéb esetekben azt törvény elrendeli (Avtv. 3. § (2) bekezdés).

A fenti definíciók alapján megállapítható, hogy az Ön közreműködését kérő, gyermekeket ellátó egészségügyi intézmény a felvételek készítése révén különleges adatok kezelőjévé válna az elképzelés szerinti új, speciális kontextusban is (kép- és hanganyagok rendszerezett tárolása, továbbítása révén). Az ilyen jellegű adatkezeléshez megfelelő jogalapra van szükség, amely a fent írtak szerint az érintett, vagy az ő törvényes képviselőjének írásbeli hozzájárulása, vagy törvényi felhatalmazás lehet.

Az egészségügyi ellátórendszeren belüli információk védelmére vonatkozó jogi szabályozás alapvetően az egészségügyi dokumentációnak és magának az egészségügyi adatnak a védelmére irányul, függetlenül az adat hordozójától vagy formájától. Az egyes kezelések során készülő kép- és hangfelvételek készítése és további kezelése nevesített módon nem rendezett az egészségügyi szabályozásban. Az a tény, hogy valamely adatkezelésről a jogszabályok hallgatnak, az adatvédelmi jogi szempontból tilalom, hiszen a szabályozás logikája szerint az az adatkezelés, amelyet nem törvény rendel el, az érintett hozzájárulásának hiányában jogszerűtlennek minősül.

A törvényi felhatalmazás hiánya

Az Eüak. az egészségügyi és személyazonosító adatok kezelésének lehetséges céljaként jelöli meg az egészségügyi szakember-képzést (Eüak. 4. § (2) bekezdés a) pontja). A szakember-képzés tehát az adatkezelés legitim célja, ugyanakkor az adatkezelés részletszabályai pontosabban meghatározzák az e cél megvalósulása érdekében kezelhető adatok körét, illetve az adatkezelési műveleteket.

Az Eüak. 17. §-a szerint „[a]z egészségügyi szakember-képzés céljából - a betegellátó és a (2) bekezdés kivételével - az érintett (törvényes képviselője) hozzájárulásával lehet jelen a gyógykezelés során orvos, orvostanhallgató, egészségügyi szakdolgozó, egészségügyi főiskola, egészségügyi szakiskola vagy egészségügyi szakközépiskola hallgatója, valamint tanulója.

(2) Az egészségügyi ellátóhálózat egészségügyi szakember-képzésre kijelölt intézményeiben az érintett (törvényes képviselője) (1) bekezdés szerinti hozzájárulására nincs szükség. Erről az érintettet (törvényes képviselőjét) fekvőbeteg-intézmény esetén legkésőbb az intézménybe történő beutaláskor, beutaló hiányában a felvételt közvetlenül megelőzően, az egészségügyi ellátóhálózat egyéb intézményei esetén legkésőbb a gyógykezelés megkezdése előtt tájékoztatni kell”.

A jogszabályi környezet vizsgálata alapján megállapítható, hogy a beadványban megjelölt célt ismeri ugyan a jogi szabályozás, de a tervezett adatkezelésre vonatkozó törvényi felhatalmazás nem lelhető fel, következésképpen az adatkezelés jogalapja ilyen szabály nem lehet.

Az érintett törvényes képviselőjének hozzájárulása

Törvényi felhatalmazás hiányában az adatkezelés jogalapja csupán az érintett, illetve az ő törvényes képviselőjének hozzájárulása lehet. Az Avtv. 2. §-ának 6. pontja szerint a hozzájárulás az érintett kívánságának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adatok – teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő – kezeléséhez. Amint fentebb utaltam rá, a jogszabályok szerint az egészségi állapotra vonatkozó adatok tekintetében a hozzájárulást írásban kell megtenni. Pusztán gyakorlati megfontolásokból is megalapozott kétségek merülhetnek fel azzal kapcsolatban, hogy a kamerás felvétel készítéséhez az érintett törvényes képviselőjének írásbeli nyilatkozata beszerezhető-e egy sürgősségi ellátás kapcsán, illetve a hozzájárulás megadásához szükséges tájékozódás és mérlegelés feltételei adottak-e. E körülményeknek nem csak gyakorlati, hanem jogi következményei is vannak, hiszen amennyiben a hozzájárulás kritériumai nem teljesülnek, úgy jogi értelemben sem tekinthető megadottnak a hozzájárulás. A beadványban leírt környezetben tipikusan hiányoznak az önkéntes, határozott és tájékozott beleegyezés megadásának feltételei.

A hozzájárulás beszerzésének akadályán túl véleményem szerint a sokktalanító helyiségben nem fogadható el kép- és hangfelvevő eszközök működtetése, hiszen ott olyan események zajlanak, amelyeknek rögzítése az érintett személy állapota és kiszolgáltatottsága folytán sérti az emberi méltóságot. Ebben a tekintetben a kiskorú betegek méltóságának védelme még szigorúbb elbírálást igényel az egészségügyi szolgáltató és más közreműködők részéről.

Összegzés

Az alapjogok védelme minden szereplőre azt az általános kötelezettséget rója, hogy a kitűzött célok elérése érdekében azt a megoldást válassza, amely az alapjogokra nézve a legkisebb sérelemmel jár. Álláspontom szerint a sokktalanító helyiségben nyújtott ellátás során folyó kommunikáció vizsgálata, továbbá a személyzet térbeli mozgásának elemzése megoldható kép- és hangfelvételek rögzítése nélkül is, így alapjogi értelemben kisebb sérelem okozásával. A vizsgált eset kapcsán az emberi méltóság védelme közvetlenül merül fel. Egyetértek az ellátás színvonalának javítására irányuló szándékkal, megítélésem szerint ugyanakkor a teljes kép- és hanganyag rögzítése túllépi azt a szükséges mértéket, amelyet az eredetileg kitűzött cél indokol. Ezért a beadványban megjelölt elképzelést, amely szerint a sokktalanító helyiségben zajló kezeléseket rögzítenék, adatvédelmi szempontból aggályosnak és a jogszabályokkal összeegyeztethetetlennek találom.

Végezetül engedje meg, hogy megköszönjem, hogy beadványával hozzám fordult, hiszen minden hasonló szakmai jelzés lehetőséget ad számomra, hogy jelentőségükben kiemelt kérdésekben foglaljak állást. Kérem, hogy a személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdésekben a jövőben is forduljon hozzám bizalommal.

Budapest, 2009. szeptember 16.

Üdvözlettel

Dr. Jóri András